

Škola za šumarstvo i okolišne studije pri sveučilištu Yale objavila je istraživački esej na temu (mini) hidroelektrana na Balkanu. Iako zanimljivo štivo, što se tiče objavljenih podataka, rad je napisan kolonijalnim diskursom zakukuljenim profesionalnim pravilima istraživačkog novinarstva.

Primjerice popraćen je očekivanim karakteristikama, poput “najnerazvijeniji dio Europe” ili “kraj poznat po etničkim konfliktima, a ne prirodnim ljepotama”. Tako postavljeni okviri promatranja Balkana ograničavajući su i navode čitatelje na zaključke u krivom smjeru – u onom gdje se problemi na Balkanu tumače mentalitetom, a ne geopolitičkom ili kulturno historijskom kontekstu regije. Ekvivalentno bi bilo svaki put kad se nešto govori o SAD-u kazati: “zemlja poznata po oružju u školama, a ne prirodnim ljepotama” ili “zemlja u kojoj je rasizam toliko snažan da je balkanski nacionalizam prema tome šala”, ili “najbogatija zemlja svijeta poznatija po zaposlenim siromašnima”.

Ako se dakle uspijete probiti kroz taj kulturološki kolonijalizam i ne bavite se ovom temom naići ćete na zanimljive podatke. Naprimjer, da se od Slovenije do Grčke gradi ili planira izgradnja 2700 brana (podaci projekta Riverwatch). Da Balkan ima 35 i pol tisuća kilometara rijeka od čega je čak 30 posto u potpuno prirodnom stanju, dok je ukupno 50 posto u dobrom stanju. Po tom se, kažu s Yale-a Balkan razlikuje od zemalja Zapadne Europe gdje su sve rijeke već uništene ljudskom djelatnošću. U skladu s tim, bioraznolikost balkanskih rijeka je impresivna, smatraju stranci. Dok je riba Mladica (Dunavski losos) već nestala iz drugih zemalja u Europi, u balkanskom dijelu Dunava ona buja. Osim ove, balkanske rijeke čuvaju još 112 vrsta ugroženih životinja, među kojima i Balkanski ris.

Proaktivni EU

Mini hidroelektrane, čija se izgradnja događa pod patronatom EU, a uz egidu obnovljivih izvora energije, uništavaju bioraznolikost, onemogućavaju migracije riba, pretvaraju tekuće rijeke u stajaća jezera. Prema direktoru organizacije Riverwatcha Ulrich Eichelmann – izgradnja ovih brana na balkanskim rijekama ekvivalent je rezanju tropskih šuma radi ogrjeva. On također dodaje i kako izgradnja ovolikog broja HE nema veze s obnovljivim izvorima energije nego s čistom pohlepom povezanom s korupcijom učestalo prisutnom u projektima javno-privatnih partnerstava koja su temeljni poslovni oblik za izgradnju HE. Kao posebno problematično navodi se planiranje izgradnje HE u nacionalnim parkovima više zemalja. Među istaknutim problematičnim projektima navode se planovi za rijeke Neretvu i Savu u BiH, Taru u Crnoj Gori, NP Mavrovo u Makedoniji. Prema inicijativi Blue Heart of Europe, posljednjih godina u Makedoniji koja je već izgradila nešto više od desetak HE, još 22 su u izgradnji, a planovi postoje za dodatnih 153. U Albaniji se gradi 81 hidroelektrana dok planovi postoje za još 305. No, u ambicioznosti ipak prednjači Srbija s planom od 826

mini hidroelektrana.

Posebno je pak zanimljivo da se u ovom radu problematizira politika Europske unije koja je u startu omogućila ovako gust razvoj HE na balkanskim rijekama jer je uvrštavanjem hidroenergije na popis obnovljivih omogućila da se to prometne u ekološku i energetske strategije. Štoviše, hidroenergija kojom je Balkan bogat, kao i javno privatna partnerstva kao poslovno prihvatljiv model razvoja, ciljano su u politikama EU nametani kao alternativa za proizvodnju struje, a naspram štetnim energentima poput ugljena. Pritom je jedan od najvećih investitora u ove projekte Europska banka za obnovu i razvoj koja je uložila 240 milijuna eura u 51 hidroelektranu koja se upravo gradi.

Europa, sada, dakako moli balkanske zemlje da odustanu od ovih suludih projekata. O svemu ovome Bilten je već opširno pisao u brojnim tekstovima koje možete pronaći pod tagom energetika.

Izvor: bilten.org